

VERSLAG: Eerste bijeenkomst Focusgroep Dans en Theater
Vorbereiding meerjarige subsidieregeling 2021-2024

Datum: Donderdag 28 maart 2019, 11.00 - 13.30 uur

Host: Dennis Stam, adjunct-directeur

Notulist: Kaajal Bachoe, projectsecretaris

Aanwezig:

Harmen van der Hoek (Club Guy & Roni), Jasper van Luijk (Shifft Utrecht), Anne-Marleen de Jong (The Ruggeds), Jan Baanstra (De Stille), Floris van Delft (Wat We Doen), Tjon Rockon (St. Grande Loge), Madeleine Matzer (Matzer), Dorine Cremers (Schippers&VanGucht), Wouter Goedheer (Nieuwe Helden), Rosa Boon (TENT Circustheaterproducties), Roeland Dekkers (BonteHond), Rick Spaan (Conny Janssen Danst), Bernadette Stokvis (MAAS)

Ron Visser, secretaris dans; Jenny Mijnhijmer, secretaris theater; Marianne van de Velde, beleidsadviseur (Fonds Podiumkunsten)

Afwezig:

Maritska Witte (ICK Amsterdam)

///

Doel bijeenkomst:

Deze inleidende bijeenkomst - "**Voor wie?**" - is gericht op het in kaart brengen van de groep aanvragers waarvoor meerjarige subsidiëring bedoeld is.

Introductie van Henriëtte Post, directeur-bestuurder:

Henriëtte Post verwelkomt de aanwezigen en licht toe wat de aanleiding voor de focusgroep bijeenkomsten is. De volledige introductie is als pdf-document bijgevoegd.

Inleiding:

Dennis Stam licht de bijeenkomst praktisch en inhoudelijk toe.

Er zijn twee focusgroepen voor producerende instellingen. Die keuze heeft te maken met het feit dat we zoveel als mogelijk alle verschillende stemmen een plek willen geven. Er is redelijk pragmatisch gekozen voor een opsplitsing in twee groepen. Het Fonds Podiumkunsten benadrukt dat die keuze niks zegt over de inrichting van een toekomstige meerjarige regeling.

De samenstelling van gezelschappen en makers in de huidige meerjarige subsidiëregeling is zeer divers. Bijvoorbeeld qua omvang (fte's 0,5 tot 40, omzet 150.000 euro tot ettelijke miljoenen euro's, output 40 tot 600, geen andere structurele subsidie tot meer dan een miljoen van gemeente /provincie), maar ook qua werk- en speelpraktijk, spreiding over het land, (vestigingsplaatsen en speelplekken) en qua historie (nieuw ingestroomde makers versus groepen met een lange geschiedenis van soms wel meer dan 40 jaar).

Het gesprek wordt gevoerd aan de hand van drie dilemma's, waar het Fonds keuzes in moet maken. De dilemma's zijn steeds geformuleerd als uitersten om de discussie te prikkelen. Van de aanwezigen wordt gevraagd om ook echt stelling te willen nemen. Het Fonds benadrukt dat er niet naar consensus wordt gezocht. Juist daar waar de meningen uiteenlopen is het interessant om te horen welke verschillende ervaringen en verwachtingen er zijn.

Dit zijn de dilemma's:

1. Wat is beter: meer grote huizen of vooral ruimte voor individuele makers?
2. Wat is belangrijker: ruimte voor nieuwe instroom of meer nadruk op continuïteit?
3. Wat weegt zwaarder: de landelijke betekenis van een instelling of de regionale inbedding?

DILEMMA 1: Wat is beter: meer grote huizen of vooral ruimte voor individuele makers?

Dennis Stam licht het dilemma toe: Zou de meerjarige regeling er moeten zijn voor grote huizen waarbinnen meerdere makers een plek vinden of voor individuele makers die zelfstandig willen werken?

De aanwezigen zijn het met elkaar eens dat een zo groot en breed mogelijk veld door de landelijke overheid bediend moet worden. Het zou in hun optiek versmallend werken als het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) alleen een aantal grote huizen zou gaan bedienen en de meerjarige subsidie van het Fonds Podiumkunsten enkel voor individuele makers beschikbaar zou zijn. Het budget van het Fonds is echter beperkt, er zullen keuzes gemaakt worden. Een onderliggend dilemma ontvouwt zich: meer ruimte in de regeling voor huizen betekent immers minder ruimte voor individuele makers, en vice versa.

Bernadette Stokvis, MAAS: "Het is een interessante gedachte om individuele makers te koppelen aan de wat stevigere instituten, of die nu in de BIS of de meerjarige regeling van het Fonds zitten."

De aanwezigen vinden het belangrijk dat de meerjarige regeling voor diverse soorten functies beschikbaar blijft. Vooral de natuurlijke wisselwerking tussen individuele makers, kleine gezelschappen en grote huizen of gezelschappen met podium wordt hoog gewaardeerd door de meerderheid.

De huidige inrichting van de regeling is, volgens de meeste aanwezigen, met name gericht op individuele makers en kleine gezelschappen en in mindere mate op de extra taken die bij huizen horen. Naar aanleiding hiervan is er behoefte aan een breder perspectief op de functie van een huis en de bijbehorende subsidiebehoefte. Niet het beschikbare budget maar de taak die een organisatie zichzelf toekent zou daarin leidend moeten zijn, volgens Harmen van der Hoek. In het gesprek ontstaat een gedifferentieerd beeld van wat een huis kan zijn. De verbindende factor is dat een huis in ieder geval een grotere taak heeft dan alleen produceren. Genoemd wordt dat er sprake moet zijn van verantwoordelijkheid op het gebied van educatie en talentontwikkeling en facilitaire ondersteuning voor individuele makers. Een taak in het begeleiden van individuele makers zou volgens Madeleine Matzer ook voor kleine gezelschappen weggelegd kunnen zijn, als de ambitie en capaciteit er is.

Madeleine Matzer, Matzer: "Wij zijn een kleine organisatie, maar hebben ook de expertise om kleine gezelschappen en individuele makers te adopteren en te ondersteunen. Deze makers hebben het vaak moeilijk in de opstartfase. Veel andere kleine huizen zijn ook bereid om dit te doen."

Een meerjarige subsidieregeling voor huizen zou om die reden anders ingericht moeten zijn, dan die voor een individuele maker. Sommige organisaties met een brede functie hebben weliswaar een toeslag ontvangen voor talentontwikkeling of jeugdtheaterproducties, maar dit is volgens hen niet toereikend voor de beoogde ambities. Zo vergt het voor jeugdtheatergezelschappen meer dan alleen voorstellingen maken om succesvol te bestaan: voor een goede aansluiting op het onderwijs moet er meer ontwikkeld worden.

Roeland Dekkers, BonteHond: "We zijn gegroeid van individuele maker naar groot huis, zonder dat wij dat perse wilden. Wij maken jeugdtheater, maar om bijzonder jeugdtheater te maken moet je groeien. We moeten ons verhouden tot het onderwijs en dus educatieprogramma's hebben. Anders kunnen we ook niet geprogrammeerd worden. Dat is het dilemma, je kunt geen 'nee' zeggen tegen al die dingen er omheen."

En hoewel het niet de taak is van het Fonds, zien de deelnemers liever een inclusievere beoordeling van die ambities. Jasper van Luijk merkt op dat volgens hem ook nevenactiviteiten die weliswaar geen betalend publiek bereiken maar wel een omvangrijk publiek, mee zouden moeten tellen in prestaties.

Harmen van der Hoek denkt dat er drie groepen kunnen worden onderscheiden op basis van de ontwikkelingsfase waarin een aanvrager zich bevindt: 1) de maker die ondersteuning krijgt vanuit een huis; 2) het gezelschap dat bouwt aan autonomie; 3) het huis dat grotere verantwoordelijkheden kan dragen. De meerderheid vindt echter niet dat dit een goede indeling voor de regeling vormt, omdat dit te weinig ruimte voor maatwerk zou bieden.

Er is volgens sommigen ook geen eenduidig model te schetsen waaruit blijkt wie de stap naar de meerjarige regeling zou kunnen maken. Het hangt vooral af van de volwassenheid en verantwoordelijkheid van een organisatie af of men zou moeten willen instappen.

Tjon Rockon, St. Grande Loge: "Ik ben geen nieuwe maker meer, maar mijn stichting is pas in november 2018 opgericht. Indien mogelijk zou ik vanuit mijn eigen organisatie aanvragen voor de meerjarige regeling en niet vanuit een groter gezelschap. Ik heb al eerder onder een huis gezeten en het is de hoogste tijd om zelf verder te gaan en mijn eigen visie te volgen. Met name de nieuwe jonge makers uit Rotterdam, zonder kunstvakopleiding, hebben ook geen behoefte om aan te sluiten bij grote gezelschappen. Zij herkennen te weinig van zichzelf in de programmering van die instellingen."

Jasper van Luijk zegt dat voor een aantal nieuwe dansmakers, zoals hij, voor wie de ontwikkeling en continuering van hun organisatie van groot belang is, de meerjarige regeling desondanks niet perse dé oplossing zal zijn.

Jasper van Luijk, Shift Utrecht: "Er is verschil tussen een jonge maker en een maker die al tien jaar bezig is. Die heeft de fundering weliswaar gelegd maar moet nog wel het huis bouwen. En waar komt die dan terecht? Het is een serieuze vraag of je dan wel klaar bent voor een vierjarige verantwoordelijkheid. Je hebt dan een functie in het land, een verplichting die je na moet komen. Ik heb alle potjes voor talentontwikkeling na zeven jaar wel gehad, maar nog weet ik niet of ik mijn huisje wil bouwen in een landelijke functie."

Al met al zijn de vertegenwoordigers aan tafel van mening dat de meerjarige regeling geschikt zou moeten zijn voor diverse aanvragers met verschillende instapniveaus. De aanwezigen hebben begrip voor de keuzes die het Fonds in 2015 heeft moeten maken ten aanzien van de huidige meerjarige regeling. In de uitwerking vindt men dat de aanvraag teveel aan prestaties en bedragen werd opgehangen en er weinig ruimte voor individualiteit was.

Dorine Cremers, Schippers&VanGucht: "Vooraf bij de vorige regeling moest alles gelijkmatig geregeld zijn. Maar we zijn ongelijkmatig in onze soort – we moeten ook niet anders willen – en mogen daar dan ook niet op afgerekend worden. Je moet kunnen zeggen wat je gaat doen en dat je op die ambitie beoordeeld wil worden. Dát kun je toewijzen of afwijzen als fonds. Drie gedifferentieerde regelingen optuigen, dat roept weer op dat men naar de regels gaat toeschrijven."

Hoewel er aan de achterkant van de regeling veel vrijheid wordt ervaren, wordt ook een aantal bottlenecks genoemd. Dit heeft te maken met de vorm van de subsidie in combinatie met de jaarlijkse prestatieafspraken. Hierdoor gaan de gesprekken binnen de organisatie vaak over nog te leveren prestaties terwijl het over de artistieke ambities zou moeten gaan. Het vergt maatwerk mogelijkheden van het Fonds zodat men op het juiste niveau binnen de regeling in kan stappen. Er moet immers gekeken worden naar ambitie en potentie; wat wil en kun je waarmaken ?

DILEMMA 2: Wat is belangrijker: ruimte voor nieuwe instroom of meer nadruk op continuïteit?

Dennis Stam licht het dilemma toe: Zou de meerjarige regeling vooral op doorstroming gericht moeten zijn of zou er meer ruimte moeten zijn voor makers en instellingen die al langer bezig zijn?

Floris van Delft, Wat We Doen: "Na verschillende samenwerkingen wilde ik meer zelfstandigheid. Ik maakte al op eigen naam, maar nog steeds onder de vlag van een ander gezelschap. Dat was op een gegeven moment wel klaar. Ik had behoefte om de omstandigheden waarin ik produceer meer in eigen handen te hebben. Ik wil ook de ruimte hebben voor mijn eigen weg; een avondje met z'n vijven in een klooster zitten om wat te kunnen maken, wil ik met niemand hoeven overleggen. Snel schakelen is ook makkelijker met een kleine club. Dus met de meerjarige regeling heb ik een soort artistieke vrijheid gekocht."

Genoemd wordt dat het een het ander niet hoeft uit te sluiten. Het voorbeeld van Floris van Delft die jarenlang ervaring bij anderen heeft opgedaan en afhankelijk geweest is van projectgelden, is volgens een aanwezige een goed voorbeeld van hoe continuering kan leiden tot nieuwe instroom binnen de regeling. In die zin kan er ook een heldere 'instaptoets' voor instromers plaatsvinden, op basis van ambitie en potentie.

Rosa Boon, TENT Circustheaterproducties: "We zijn eigenlijk een heel klein huis. Twee jaar geleden hebben wij bewust niet aangevraagd omdat we er niet klaar voor waren. We hebben gekozen voor de tweejarige regeling van het Amsterdams Fonds voor de Kunst. Dat brengt wel andere ontwikkelingen en budgetten met zich mee. Het circusveld voor jonge makers groeit echter en er wordt steeds meer bij ons aangeklopt voor ondersteuning. Maar met anderhalf fte kun je maar weinig doen."

Het creëren van een balans tussen continuïteit en nieuwe makers vindt echter ook binnen de eigen organisaties plaats. Ook dit is een afweging die men maakt op basis van een artistieke ambitie en soms ook uit noodzaak om te kunnen blijven bestaan.

Rick Spaan, Conny Janssen Danst: "De vraag waar wij mee stoeien is hoe wij ons verder kunnen ontwikkelen van een gezelschap rondom het werk van Conny Janssen naar een plek waar daarnaast ook andere makers terecht kunnen, dus meer een huis. We hebben ons vorig beleidsplan al 'Van gezelschap naar huis' genoemd om voor te kunnen sorteren op de toekomst, voor wat wij zelf belangrijk vinden."

De eerder genoemde functies van 'huizen' zijn in ieder geval stevige ontwikkelingen waar het Fonds niet omheen kan.

Roeland Dekkers, BonteHond: "We zijn een gezelschap maar we zitten in de overgang naar een huis. We hebben veel ruimte voor jonge makers en de wisselwerking met hen is juist spannend. We zoeken daarin naar balans tussen de continuïteit, een duidelijk gezicht naar theaters met een verkoop die op orde is, en het blijven open staan voor goede ideeën."

Het is volgens Floris van Delft volledig legitiem dat nieuwe kunstvormen zoals urban en circus aankloppen voor een plek, maar hij is minder gerust door het feit dat er geen aanvullende gelden beschikbaar zullen zijn voor deze beweging. Dit zal in de nieuwe kunstenperiode gevolgen hebben voor een groep 'zittende' meerjarige organisaties. De vernieuwing in de groep die het Fonds ondersteunt is volgens de deelnemers op zich een natuurlijke beweging, de missie van het Fonds is ook duidelijk gericht op een goede doorbloeding van het artistieke klimaat. Het is echter de vraag in welke mate vernieuwing gerealiseerd zou moeten worden en welke gevolgen dit heeft voor de beoordeling van de huidige meerjarige gesubsidieerden.

In dat licht wordt een aantal factoren genoemd, dat in verband staat met de wens tot continuering voor de huidige meerjarige organisaties. De meerjarige regeling biedt een podiumkunstenorganisatie ruimte voor artistieke ontwikkeling, maar dat is in geen geval een lineair proces. Een maker heeft soms wel tien tot twaalf jaar nodig om een eigen signatuur te ontwikkelen. Ook menen sommige aanwezigen er profijt van te hebben dat zij de mogelijkheid hebben om producties wat langer door te spelen en die daardoor te verbeteren. Onmiskenbaar is, zo wordt er opgemerkt, dat het minstens zo lang duurt om een publiek op te bouwen.

Harmen van der Hoek, Club Guy & Roni: "Continuïteit is noodzakelijk voordat je publiek opbouwt. Steeds maar nieuwe instroom heeft veel effect op het publieksbereik, want publiek opbouwen is een tienjarenplan."

Jasper van Luijk merkt op dat je als nieuwe instromer ook belang hebt bij de positie van continue spelers. De plek van een nieuwkomer kan ten koste gaan van een producent die een groot publiek bedient. Maar dat publiek is wellicht niet klaar voor de nieuwe generatie makers. Er moet nagedacht worden over hoe een brug te bouwen naar dat publiek, volgens hem.

DILEMMA 3: Wat weegt zwaarder: de landelijk betekenis van een instelling of de regionale inbedding?

Dennis Stam licht het dilemma toe: Moeten we ervan uitgaan dat landelijke betekenis of landelijk belang een voorwaarde is voor meerjarige ondersteuning of is het eigenlijke veel belangrijker dat een instelling geworteld is in de omgeving?

Om in aanmerking komen voor een rijks subsidie moet een organisatie minimaal een landelijke betekenis hebben, aldus de aanwezigen. Dat kan zichtbaar zijn in de spreiding van speelbeurten, in het publiek dat een instelling bereikt of in de netwerken. Die landelijke betekenis is ook belangrijk, volgens een van de aanwezigen, omdat werk in de landelijke context anders wordt gewogen, wat van belang is voor de ontwikkeling van een maker. Soms komt de landelijke zichtbaarheid voort uit ambitie, soms is het noodzakelijk om een uitgebreidere speelpraktijk te creëren.

Anne-Marleen de Jong, The Ruggeds: "The Ruggeds zijn het gezicht van de urbanscene in Eindhoven. Doordat ze opgepakt zijn door de gemeente en het Parktheater is de inbedding een feit. De stap naar de meerjarige regeling gaat gepaard met ambitie om een landelijk gezicht te willen zijn. The Ruggeds zijn vrij uniek in wat ze doen en worden ook wereldwijd gezien. De grote slag die nog gemaakt kan worden is juist op landelijk niveau, omdat ze internationaal veel bekender zijn."

De aanwezigen vinden dat je ook onderscheidend kunt zijn met een productie op locatie, omdat die bijvoorbeeld publiek uit het hele land trekt. Een tournee in het land is dus geen voorwaarde. Ook het meedenken en participeren vanuit het eigen vakgebied kan van betekenis zijn op landelijk niveau. Dat er in de meeste gevallen eerst sprake is van een regionale inbedding, komt logischerwijs door lokale infrastructuren en gelden.

Wouter Goedheer, St. Nieuwe Helden: "Voor ons is er geen sprake van regionale inbedding. Ons kantoor is in Amsterdam, maar wij doen meer aan thematische inbedding (à la nomaden) op locatie. We krijgen wel geld van het AFK om ook wat meer in Amsterdam aan onze zichtbaarheid te werken en om bij te dragen aan de internationale positie van de stad. We hebben echter geen behoefte om daar te wortelen. De thema's worden langduriger en we groeien en bouwen daaromheen uit."

Daarnaast wordt er opgemerkt dat de manier waarop het Fonds naar spreiding van speelbeurten kijkt altijd een bepaalde ongelijkheid met zich mee zal brengen. Zo wordt er gepleit om van de Randstad ook een regio te maken, zoals de andere gebieden in Nederland zijn ingedeeld. Het is een gegeven dat de ene regio sterker is / meer mogelijkheden heeft in het ondersteunen van makers met een landelijke speelpraktijk, dan de andere. Om makers een afzet te geven in de grote steden mét zicht op een kansrijke aanvraag bij het Fonds, bieden plaatselijke overheden subsidies op basis van matchingsprincipe. Ook kan het van meerwaarde zijn dat een gezelschap een stevige ambitie heeft om de afzet in en rondom een regio te concentreren. Die ambitie is dan ook te beoordelen, volgens de makers en gezelschappen aan tafel.

Het Fonds sluit de bijeenkomst af en dankt iedereen voor het prettige en constructieve gesprek.